Emilia OGLINDĂ

Modalitățile optativ-deziderativă și evaluativă în structura enunțului

E.O. – doctor în științe filologice, conf. univ., Departamentul Lingvistică Română și Știință Literară, Facultatea de Litere, USM. Cărți publicate: *Lingvistica generală* (materiale didactice), în colab., 1998; *Capitole de istorie a lingvisticii* (material didactic cu texte adnotate), 2005; *Lingvistica generală. Compendiu*, în colab., 2008; *Elemente de morfosintaxă contrastivă* (suport didactic), în colab., 2010; *Introducere în lingvistică*, în colab., 2011.

Studiul raportului dintre emițător și comportamentul elocuțional al acestuia preconizează abordarea din perspectivă comunicațională a aspectelor pragmalingvistice ale enunțului, în baza unor premise de ordin psihologic, social și cognitiv. În gramatica funcțional-semantică sunt analizate multiple câmpuri și microcâmpuri ale modalităților alethice, deontice, epistemice, axiologice, deziderative etc. [1], actualizate în cadrul diverselor modele structurale ale enunțului. În domeniul indicat, este cercetată categoria comunicativ-pragmatică a optativității, pe care unii specialiști în materie o delimitează de cea a hortativității. Acestea sunt dotate cu un spectru larg de valori modale: optativă, deziderativă, directivă, hortativă, imperativă etc., ce se manifestă în funcție de componenta intențională și de voința locutorului. Termenii menționați *supra* sunt

The possibilities of rendering different types of modalities can be elucidated on the basis of their semantic content, updated through the structural models of sentence structure. The option for certain expressive moods takes place depending on the communicative intention of the transmitter and the concrete communicative situation. From stated perspective, the optative-desiderative, evaluative-axiological modalities present interest, between which can be attested tangencies.

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

interpretați neunivoc: sensul optativ vizează situațiile ce au loc indiferent de voința locutorului, pe când dezideративul se referă la ambianțele unde iese la iveală voința subiectului vorbitor, realizată în funcție de opțiunea acestuia [2, p. 171].

Valoarea hortativă, apropiată de cea optativ-dezideративă, nu exprimă dorința locutorului de a înfăptui el însuși o anumită acțiune, ci redă acțiunea care urmează să fie îndeplinită de către destinatar. S-ar putea vorbi despre formele atenuate ale hortativității, care exprimă dorința, doleanța, intenția, și despre formele categorice ale acesteia, ce marchează ordinul, porunca. În primul caz, nu se exercită nicio constrângere asupra destinatarului, pe când în cea de-a doua situație se presupune o asemenea influență [3]. Enunțurile hortative, ce presupun stabilirea contactului cu interlocutorul și se disting prin emotivitate [4, p. 159], diferă de cele optative după gradul de hortativitate.

Acest fapt implică multiple interferențe dintre câmpul modalității optativ-dezideративe, pe de o parte, și cele ale altor tipuri de modalități, pe de altă parte. Prin urmare, optativitatea și hortativitatea înglobează, în unele anturaje, alături de propriile semnificații, și cele de necesitate, posibilitate, permisiune, interdicție, apreciere (pozitivă sau negativă) ș. a., mai apropiate de modalitățile alethică, deontică și evaluativă. În articolul de față vom examina modalitățile optativ-dezideративă și evaluativă (axiologică), între care există tangențe.

Modalitatea optativ-dezideративă reliefează finalitățile comunicative ale enunțurilor hortative, directive ș. a., a căror expresivitate este condiționată de intenția locutorului de a exercita o influență verbală asupra destinatarului [5]. În planul expresiei, câmpul funcțional-semantic al modalității în cauză cuprinde un șir de mijloace de la diferite niveluri, iar din punct de vedere semantic, aceasta desemnează „gradul subiectiv de necesitate sau acceptabilitate a unei acțiuni" [6, p. 695] și comportă variate semnificații modale:

/*doleanță*/ – „Săracul lipit pământului *jinduie* să se scuture de sărăcie..." (Stancu, Ș., p. 107); „...*aș mânca* mâncarea aia pe care ne-o făceai d-ta când eram copii" (Călinescu, EO, p. 226);

/*intenție*/ – „Eu unul i-*aș ierta* orice ambiție socială..." (Mihăescu, R., p. 249);

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

/deziderativ/, */nondeziderativ/* – „Numai Ana *să se dea pe brazdă*...” (Rebreanu, I., p. 100); *„Să ne urăm* casă de piatră! *Să ne întâlnim*, ca să nu ne mai despărțim niciodată...” (Dabija, TA, p. 122); *„Spune*, cinstite staroste, îl <u>îndemnară</u> numaidecât gospodarii” (Sadoveanu, FJ, I, p. 11).

Alături de modurile conjunctiv [7, p. 75-92], condițional-optativ și imperativ, capabile să redea valorile menționate, sunt de semnalat sintagme de tipul: V1+ V2 (Conj./ Inf.), ce inserează verbele modale a *vrea*, a *dori*, a ține, a *spera, a i se face, a râvni, a alege*, a prefera ș. a.: „Iar norocul, norocelul! *Cine nu râvnește să* și-l *cunoască* măcar cu un ceas mai devreme?” (Stancu, Ș., p. 107); *„Alegem să suferim* din dragoste...” (Dabija, TA, p. 33); *„Prefera să-și încerce norocul* pe la polonezi” (Mihăescu, R., p. 134). Aceeași semnificație le este proprie formațiunilor V1 (a avea) + V2 (Inf./Supin): *„Am* a-ți încredința o taină” (Sadoveanu, FJ, p. 34); „Cei care *avuseră a se-ntoarce* s-au întors” (Druță, PBN, p. 33); „Doamne, câte *aș avea de povestit* chiar mâței celea de Aura...” (Busuioc, SA, p. 308).

Atât modalitatea optativ-deziderativă, cât și cea evaluativă (axiologică) sunt exteriorizate prin diverse unități de limbă în componența actelor elocuționale directive, expresive, comisive ș. a. și a enunțurilor corespunzătoare, o importanță deosebită având conceptul de evaluare [8]. Spre exemplu, actele *directive* denotă „intenția locutorului de a obține ca interlocutorul să realizeze ceva”; cele *comisive* relevă obligația locutorului de a înfăptui niște acțiuni viitoare; iar în cele *expresive* este dezvăluită starea emoțională sau psihologică a locutorului [9, p. 170 - 195].

În cele ce urmează, vom comenta unele posibilități de a marca modalitatea optativ-deziderativă, de la nuanța categorică până la cea atenuată sau latentă, în cadrul diverselor tipuri de enunțuri. De exemplu, în actele *prescriptive*, sunt folosite frecvent verbe la modurile imperativ, conjunctiv și infinitiv, al căror sens iusiv sau prohibitiv este accentuat de verbe cauzative și modale, de adverbe și locuțiuni adverbiale: „Jder *porunci* Tatarului: – *Trezește* slujitorii și-i *scoate fără de nici o întârziere* afară!” (Sadoveanu, FJ, p. 165); *„Să nu dați* la oglinzi, că sunt cu chirie!” (Caragiale, T., p. 240); *„Du-te* înapoi și *să vii* să mă scoli” (Mihăescu, R., p.247); *„Ia mai veniți* încoace – și *se lăsă intenționat greu*

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

în fotoliul de piele...” (Petrescu, UNDÎNR, p. 26). Un ordin, o poruncă sau o interdicție categorică exprimă verbele la prezentul sau viitorul indicativ, concurate de imperativ: „Îți *alegi*, și pe urmă îți dau cât vrei... dacă ai, *plătește* tu...” (Călinescu, EO, p. 124).

Valoare optativ-deziderativă posedă construcțiile cu verbe la conjunctiv sau condițional-optativ, ce evocă urarea, imprecația: „*Să dea* Dumnezeu sănătate și minte la cei păcătoși” (Călinescu, EO, p. 305); „Războiul! *Lua-l-ar* dracul *să-l ia* de război!”(Stancu, Ș., p. 67).

Semnificație permisivă comportă enunțurile ce includ sintagme predicative V1 + V2 (Conj.) cu verbul modal a (*se*) *putea*, întrebuințate la prezentul indicativ sau la condițional-optativ ș. a.: „Titu *ar putea să* învețe cât mai des” (Rebreanu, R., p. 20) / *Să* învețe Titu cât mai des.

Este cazul să indicăm o serie impunătoare de verbe performative [10] cu semnificație optativ-deziderativă și hortativă – *a vrea, a cere, a ordona, a porunci, a solicita, a implora, a permite, a da voie, a interzice, a autoriza, a lăsa, a obliga, a îndemna, a pune, a instiga, a îmbia* ș.a. – în componența construcțiilor eteroprosopice V1 (cauz.) + V2 (Conj. / Inf. / Supin) cu valoare cauzativă iusivă, prohibitivă și permisivă. În următoarele fraze verbele performative evidențiate desemnează porunca, permisiunea sau interdicția: „*Oblig* pe tălmaci... *să repete, să* le *explice*” (Mihăescu, R., p. 258); „...nimic *nu*-l *împiedica să facă* o mare carieră medicală” (Călinescu, EO, p. 140); „Trebuie să te ții bine de coamă și *să îndemni calul la mers* cu călcâiele” (Stancu, Ur., p. 128); „... li *se permitea să scrie* mesaje scurte” (Dabija, TA, p. 229).

În actele *recvestive*, modurile imperativ sau conjunctiv, însoțite de diverși modalizatori, marchează rugămintea, invitația, îndemnul: „*Să avem răbdare* să ne iubim semenii, chiar pe cei care o merită mai puțin” (Dabija, TA, p. 31); „Domnule căpitan, te *rog* ... te *implor*... *Scapă-mă!*..” (Rebreanu, PS, p. 67); „Mamă, *spune*-i tu lui tata... *zise* el *rugător*...” (Preda, M., p. 11). Semnificație hortativă au și construcțiile eteroprosopice: „Într-o zi Kudreavțev l-*a îndemnat*... *să* le *țină* deținuților *o lecție*...” (Dabija, TA, p. 185); „Onache... *i-a poftit să mâie* la căsuța de pe dealul cel mare” (Druță, PBN, p. 63).

Prin intermediul interogației, verbele la forma negativă redau o rugăminte atenuată, politicoasă sau o invitație. Construcțiile în cauză con-

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

ţin verbe modale: *a vrea, a putea* ş. a., folosite, de regulă, la prezentul indicativ, uneori la condiţional, pers. a 2 sing./plural: *„Vrei să* le-*aprindem* diseară, bunicule?” (Eftimiu, R, p. 193). În asemenea enunţuri sunt scoase în relief formele necategorice ale optativităţii, fără a se cere, obligatoriu, un răspuns, o informaţie de obţinut. Efectul lor rezidă în a îndemna, a invita interlocutorul să îndeplinească o acţiune.

În actele *sugestive* ce exprimă sfatul, propunerea, avertismentul ş. a., verbul predicat este utilizat, de regulă, la imperativ sau conjunctiv: *„Să acoperi* tava c-un şervet gros, *o povăţuieşte* Papelca” (Stancu, C., p. 59); „Eşti slăbit rău, Bologa, *ia seama*! Mai *lasă* vitejiile şi *cruţă-te*...” (Rebreanu, PS, p. 121); „Aşa că *du-te* liniştit, *nu mai fi* aşa de speriat, *nu lua acont* pe ce-o să fie...” (Preda, CMIDP, I, p. 248); *„Să ştii* totuşi că cucoana pentru care arunci 10 lei nu merită astfel de sacrificiu” (Călinescu, EO, p.206).

La periferia câmpului analizat se află sintagme nominale Subst. + V. (Inf.), Subst. + V. (Conj.), Adj./ Part. + V.(Inf.), Adj. / Part. + V. (Conj.), impregnate de o vădită semnificaţie optativ-dezideративă: „Titu, în realitate, nu prea înţelegea nici încăpăţânarea lui Ion *de-a lua* pe Ana, şi nici pe a lui Vasile Baciu *de a nu i-o da*” (Rebreanu, I., p. 96); „Acum îl rodea numai *nerăbdarea să isprăvească* mai curând...” (Rebreanu, I., p. 97). Variate sintagme conţin adjectivele şi participiile: *dornic, doritor, poftitor, lacom, nerăbdător, înclinat, dispus, hotărât, grăbit* ş. a.: „Alexandru Milea era *nerăbdător să cunoască* întreaga poveste a Dragomirnei...” (Eftimiu, R., p. 160); *„Prea doritoare să afle* toate şi foarte vorbăreaţă era această ospătăriţă” (Sadoveanu, FJ, p. 138); „La Habarovsk urcară în tren la fel de greu – *doritori de a părăsi* acest continent neospitalier...” (Dabija, TA, p. 339); *„Sunt lacom să aud* de la dânsul ce s-a făcut cu toată *lumea bună* surprinsă de revoluţie” (Mihăescu, R., p. 131).

Este lesne de observat că printre mijloacele apte a desemna valorile relevate *supra*, pe prim plan se situează modul imperativ, despre care prof. D. Irimia susţine: „...indicativul *constată* existenţa unei realităţi; imperativul *creează* o realitate sau tinde să o creeze” [11, p. 256]. Locutorul sesizează acţiunea marcată de acesta drept reală [12, p. 414-415], iar destinatarul care o înfăptuieşte o consideră realizabilă, posibilă, astfel încât „fiind un mod al posibilităţii, imperativul se apropie

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

de indicativ, mod al realității, pentru că, semnificând acțiuni voit realizabile, sugerează caracterul indiscutabil al săvârșirii lor" [13, p. 153]. Componente semantice obligatorii ale imperativului [14] sunt semul finalității și cel al expresivității, asociate formelor afirmativă sau negativă ale acestuia. În calitate de acte elocuționale directive, enunțurile cu modul vizat au la bază două mecanisme cognitive ale semanticii imperative: cel explicit și cel implicit. Grație variatelor mijloace de redare a actelor directive, sunt diferențiate nuanțele de înțeles ale enunțurilor în cauză.

În numeroase contexte, imperativul este concurat de conjunctiv și indicativ, alăturându-li-se modalizatori verbali, adverbiali ș. a.: *„Du-te* tu cu oile, *să mă duc* eu cu caii, că *tot ai să pleci* cu ele la București" (Preda, M, p. 60); *„Lepădați grabnic* cuvânt la oameni că avem primejdie asupra noastră și *să-și gătească* armele" (Sadoveanu, FJ, I, p. 167); „Ilona, *aide*, șterge-*o*! zise *poruncitor, încruntând sprâncenele*" (Rebreanu, PS, p. 117).

Ținem să subliniem că în unele anturaje valorile modalităților optativ-deziderativă și axiologică sunt greu de delimitat. Sunt concludente exemplele: „Întâmplările adevărate *mă atrag mai mult. Mă vrăjesc chiar*. De aceea *nu e de mirare* că *mă omor să le aud*" (Stancu, C., p. 28);

„... mă umple de lumină, de vlagă și de *dorința arzătoare de a trăi, de a trăi până la sfârșitul sfârșitului...*" (Stancu, Ur., p. 130); „Și *cu cât o privii, cu atât aș fi tot privit*-o!" (Stancu, Ur., p. 131).

Modalitatea evaluativă sau axiologică „raportează conținutul propozițional la locutor și la momentul enunțării" și comportă semnificațiile: /*favorabil*/, /*nefavorabil*/, /*apreciere pozitivă*/, /*apreciere negativă*/. Cu valoare axiologică, sunt folosite modurile personale – indicativul, conjunctivul, condițional-optativul – în enunțuri expresive, declarative ș. a.: *„De ce să vândă? Să risipească* averea*? Ar fi o dobitocie!*" (Călinescu, EO, p. 154); *„Bine v-ar* ședea, în toalete de bal, cu pantofi albi și pe jos!" (Rebreanu, I., p. 66).

Apreciere pozitivă denotă verbele: *a-i plăcea, a prefera, a-i conveni, a merita, a conta* ș. a. și construcțiile: V1 (a fi) + Prep. + Subst. + V2 (Conj./ Inf.), V1 + Adj.+ V2 (Conj./ Inf.), ce includ locuțiunile: *a fi pe placul, a fi pe gustul, a fi în interesul, a fi plăcut, a fi util, a fi folositor* ș. a. Astfel,

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

în exemplele: „ ...i-am risipit misterul cu care îi plăcea să se învăluiască” (Mihăescu, R, p.218); *„...nu e pe gustul* meu *să văd* pe cineva turburându-se...” (Preda, CMIDP, p. 200); *„Mai plăcut* e *să-ți aduci aminte* fericiri trecute...” (Călinescu, EO, p. 241); „Pe cât înțeleg, *e folositor să fii prieten* cu pivnicerul Cetății” (Sadoveanu, FJ, p. 277), unitățile evidențiate exprimă preferința, plăcerea, convenienţa, utilitatea.

Cu sens apreciativ sunt întrebuințate formațiunile V (a fi) + Subst., V (a fi) + Subst. + Adj., V (a fi) + Adj. + Subst. (*a fi glumă, a fi bucurie, a fi lucru bun, a fi lucru uşor, a fi mare lucru*), V (a fi) + Prep. + Adv. (*a-i fi la îndemână, a fi la cale, a fi de demnitatea*), după care urmează propoziția subiectivală: *„Bună idee să ieşim* să aflu...” (Preda, CMIDP, p. 112); *„...cel mai bun lucru ar fi să ignoreze* războiul, ca ceva anormal” (Rebreanu, PS, p. 38).

Aprobarea este redată cu ajutorul sintagmelor V1 (a fi) + Adv.: *a fi bine, a fi frumos, a fi uşor, a fi interesant, a fi adevărat, a fi bărbăteşte, a fi (mai) cuminte, a nu fi rău* ş. a., succedate de propoziția subiectivală: *„E frumos* ca Otilia *să-şi fi consumat* aici tinerețea” (Călinescu, EO, p. 192); *„...n-ar fi rău să-l dezarmăm* cu desăvârşire” (Caragiale, T., p. 110); *„... ar fi nimerit să începeți* a face mai multă mişcare” (Rebreanu, PS, p. 100). Deosebit de frecvent se atestă modele de tipul: V1 (a fi) + Adv. (mai) bine + V2 (Conj.), în care verbul *a fi* este utilizat la indicativ sau la condițional-optativ, deşi poate fi omis: „Chiar ar fi bine *să* vă *examineze* puțin” (Călinescu, EO, p. 78); „Mai bine închină-te la Dumnezeu să nu dea piatră” (Preda, M., p. 130). Aceeaşi semnificație comportă unele fraze cu subordonate condiționale: „Însă *ar fi fost bine* dacă *s-ar fi astâmpărat* ploaia” (Stancu, C., p. 55).

Multiple formațiuni de tipul: V (a fi) + Subst.: (*a fi păcat, a fi ruşine, a fi o aventură, a fi o nebunie, a fi o prostie* ş. a.), V (a fi) + Prep. + Subst. (*a nu fi de demnitatea, a fi cu primejdie* ş. a.), V (a fi) + Subst. + Adj. (*a fi lucru rău, a fi lucru greu, a fi (mare) greutate, a fi un caz penal / dificil* ş. a.), V (a fi) + Adv. (*a fi rău / urât / dificil / neplăcut / primejdios* ş.a.), V (a fi) + Prep. + Adv. (*a nu-i fi la îndemână* ş. a.), asociate, de obicei, unor propoziții subiectivale, dezvăluie o apreciere negativă: *„Să plece* fără ştirea nimănui *era primejdios*” (Călinescu, EO, p. 117); *„...ar fi păcat să se despartă* o pereche aşa de potrivită” (Rebreanu, PS, p. 151); *„Ar fi o prostie*, îi spusei, *să-ți reproşez* ceva” (Preda, CMIDP, p. 257); „Dar *e*

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

un caz penal să ai alte vederi decât cele oficiale?" (Busuioc, SA, p. 493); *„...nu e de demnitatea* lui *să ironizeze* convertirile" (Călinescu, EO, p. 306).

În diverse contexte, îmbinările: V (a fi / a (i) se părea) + Adv. (*revoltător / dezolant* ș. a.); Pron. (dat.) + V. (a fi) + Adv. (*drag / plăcut / trist / urât / greu* ș. a.); Pron. (dat.) + V. + Subst. (*rușine / groază / teamă*) ș. a. servesc pentru a evalua stări fiziologice, emoționale, psihologice, ca în exemplele: *„I-e drag* și lui *să se ducă* la școală" (Preda, M., p. 131); „Lui Felix *i se păru ridicol să facă o declarație* în asemenea împrejurări" (Călinescu, EO, p. 84); „Măi, *al dracului greu să apuci* de coadă slava ceea literară!" (Busuioc, SA, p. 444).

Sunt de relevat frazele cu propoziții predicative și atributive al căror sens evaluativ (pozitiv sau negativ) este redat cu ajutorul unor lexeme ca: *idealul, esențialul, principalul, greșeala, păcatul* ș. a.: *„Idealul e* ca toată averea lui moș Costache *să fie imobilă*..." (Călinescu, EO, p. 137); „Iar *a doua greșeală era că acceptase* o discuție..." (Preda, CMIDP, p. 119); *„Primejdia e să nu vrea* el..." (Călinescu, EO, p. 230); *„Păcatul cel mare e însă că trăim* singuri..." (Busuioc, SA, p. 231).

În enunțurile expresive, modurile conjunctiv, condițional-optativ ș. a. servesc pentru a evalua stări psihice, afective, intelectuale, ale imaginației. Astfel, indignarea, admirația, surpriza, mirarea, disperarea, repulsia, nedumerirea și alte stări emoționale sunt ușor de sesizat în enunțurile**: „**Cum – *țipă aproape* Stănică – *să știi* fata nemăritată? *E o crimă, madam*. Așa *să știi!*" (Călinescu, EO, p. 197); *„Dacă m-aș fi luat* după doctori!" (Călinescu, EO, p.163). Conjunctivul din asemenea enunțuri este substituibil prin indicativ și alte moduri, mai cu seamă atunci când sugerează o afirmație. Este vorba despre conjunctivul indicatival, care poate fi anticipat de adverbe și pronume relativ-interogative: *„Cum să* învăț*?! strigă* Niculae *deodată atât de indignat... că ridică și brațele*..." (Preda, M., p. 11) / Nu pot învăța; „Ea, o fată, *să plece* la moșia unui necunoscut!" (Călinescu, EO, p.127) / Ea, o fată, *nu pleacă* pe moșia unui necunoscut; *„Să*-i *dau* eu banul muncit în sudori de mine?" (Călinescu, EO, p.279) / *Nu-i dau* eu banul. Condițional-optativul se pretează înlocuirii prin conjunctiv sau prin indicativ în enunțurile expresive și declarative, ce inserează modalizatorii: *nu că... dar, de ce, dar* ș. a.: *„De ce aș fi* o ipocrită și *aș juca comedie*?" (Călinescu, EO, p. 147) /

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

De ce să fiu o ipocrită și *să joc comedie*?; „Atâta mi-*ar lipsi* acum! se mânie căutând să împrăștie gândurile...” (Rebreanu, I., p. 322) / Atâta îmi *lipsește* acum.

Din cele relatate se desprind următoarele concluzii:

1. Centrul câmpului funcțional-semantic al modalității optativ-deziderative îl formează verbe la modurile imperativ, conjunctiv, infinitiv cu sens optativ-dezideriativ, iusiv, prohibitiv, rogativ, hortativ, permisiv; li se asociază indicativul prezent și condițional-optativul în diverse enunțuri. Zona apropiată de centrul câmpului menționat cuprinde numeroase verbe modale în cadrul unor sintagme tautoprosopice cu valoare optativ-dezideriativă și al celor cauzative, unele dintre care sunt apte a regenta subordonate completive, finale ș. a. Sintagmele ce inserează substantive și îmbinările adjectivale cu sens optativ-dezideriativ ar putea fi încorporate în periferia câmpului în cauză. Între câmpul modalității optativ-deziderative și cele ale altor tipuri de modalități (alethică, deontică și evaluativă) se atestă multiple interferențe.

2. Prezintă interes categoria comunicativ-pragmatică a optativității, delimitată uneori de cea a hortativității, care comportă multiple valori modale: optativă, dezideriativă, directivă, hortativă, imperativă etc., actualizate în funcție de componenta intențională și de voința locutorului. Valoarea hortativă, apropiată de cea optativ-dezideriativă, nu exprimă dorința locutorului de a înfăptui el însuși o anumită acțiune, ci indică acțiunea care urmează să fie îndeplinită de către destinatar.

3. Atât modalitatea optativ-dezideriativă, cât și cea evaluativă (axiologică) sunt redate prin diverse mijloace în componența actelor elocuționale directive, expresive, comisive ș. a. și a enunțurilor corespunzătoare.

4. Cu valoare axiologică, sunt folosite modurile personale conjunctivul, condițional-optativul ș. a., care constituie nucleul morfologic al câmpului funcțional-semantic al modalității evaluative (axiologice). Apreciere pozitivă sau negativă pot reda variate modele structurale, apropiate de zona centrală a câmpului vizat, dintre care vom menționa: V1 (a fi) + Prep. + Subst. + V2 (Conj./ Inf.), V1 + Adj.+ V2 (Conj./ Inf.), V (a fi) + Subst., V (a fi) + Subst. + Adj., V (a fi) + Adj. + Subst., V (a fi) + Prep. + Adv., V (a fi) + Adv. etc.

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

Referințe bibliografice

1. P. Gherasim, *Semiotica modalităților*, Editura Demiurg, Iași, 1997.
2. Е. Е. Корди, *Оптативность*. В сборнике: *Теория функциональной грамматики. Темпоральность. Модальность* / А. В. Бондарко, Е. И. Беляева и др. Ленинград, 1990, с. 170 – 185.
3. Г. Гр. Яковлева, *Директивный дискурс в диалогическом пространстве разных языков* (Строевые и функциональные аспекты описания): Дис. ... д-ра филол. наук: 10.02.19, Тверь, 2005, 322 с. Disponibil: cheloveknauka.com › Языкознание › Теория языка. Accesat: 3.03.17
4. В. Г. Гак, *Теоретическая грамматика французского языка. Синтаксис*, Изд-во Высшая школа, Москва, 1981.
5. И. А. Демидова, *Средства выражения побудительной модальности в русском и английском языках.* Калининград, 2005. Disponibil: cheloveknauka.com › Языкознание › Русский язык. Accesat: 26.02.17.
6. V. Guțu-Romalo (red.), *Gramatica limbii române.* Vol. 2. Enunțul, București, 2005.
7. M. Borchin, *Valorile modale ale conjunctivului.* În: *Analele Universității de Vest*, XLV, Timișoara, 2007, p. 75–92.
8. V. Vintilescu, *Evaluation et actes de langage évaluatifs,* Thèse de doctorat. Universitatea din București, 2005
9. Дж. Р. Серль, *Классификация иллокутивных актов.* В сборнике: *Новое в зарубежной лингвистике.* Вып. XVII. Теория речевых актов, Изд-во Прогресс, Москва, 1986. с. 170–195.
10. M. Borchin, *Conjunctivul în enunțuri performative.* În: *Analele Universității de Vest din Timișoara*, Seria Științe filologice, XLVIII, 2010, p. 96–117.
11. D. Irimia, *Gramatica limbii române. Morfologie. Sintaxă*, Editura Polirom, Iași, 1997.
12. I. Iordan, Vl. Robu, *Limba română contemporană.* București, 1978.
13. I. Bărbuță, A. Cicala, E. Constantinovici, T. Cotelnic, Al. Dârul, *Gramatica uzuală a limbii române.* Coord.: T. Cotelnic. Red. resp.: M. Avram, S. Berejan, Editura Litera, Chișinău, 2000.
14. Г. П. Ивановская, *Структурно-семантические и социопрагматические характеристики императивных*

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)

высказываний (Комплексный сравнительно-сопоставительный анализ на материале русского, английского и французского): Дис. ... канд. филол. наук. Пятигорск, 2005, 185 с. Disponibil: vuzlib.com.ua/articles/book/7139-Semantika_romanskikh_jazykov_p/1.html. Accesat: 10.03.17.

Izvoare beletristice și abrevierile lor

1. A. Busuioc, *Scrieri alese*, Editura Literatura Artistică, Chișinău, 1981.
2. I. L. Caragiale, *Teatru*, Editura Jurnalul Național, București, 2010.
3. G. Călinescu, *Enigma Otiliei*, București, 2000.
4. N. Dabija, *Tema pentru acasă*, roman, Editura pentru Literatură și Artă, Chișinău, 2011
5. I. Druță, *Povara bunătății noastre*, ediția a VII-a, Editura Cartier, Chișinău, 2012.
6. V. Eftimiu, *Romane*, Editura Cartea românească, București, 1989.
7. Gib. I. Mihăescu, *Rusoaica*, Editura Jurnalul Național, București, 2009.
8. C. Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, Chișinău, 1991.
9. M. Preda, *Morometii*, vol. 1, Editura 100 + 1 GRAMMAR, București, 1995.
10. M. Preda, *Cel mai iubit dintre pământeni*, vol. 1. Chișinău, 1990.
11. L. Rebreanu, *Pădurea spânzuraților*, Editura Minerva, București, 1972.
12. L. Rebreanu, *Ion*, Editura Hyperion, Chișinău, 1992.
13. L. Rebreanu, *Răscoala*, București, 1957.
14. M. Sadoveanu, *Frații Jderi*, vol. 1, Editura Minerva, București, 1981.
15. Z. Stancu, *Costandina. Urma. Ce mult te-am iubit,* Editura Jurnalul național, București, 2010.
16. Z. Stancu, *Șatra*, Editura Jurnalul Național, București, 2010.

BDD-A26377 © 2017 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:40 UTC)